

باسمه تعالی
خلاصه رتبه برترها
دینی یازدهم

نویسنده: اعظم سادات محسن پور
دانشجوی مهندسی شیمی امیرکبیر

درس اول

آب مایه ی حیات و اساس زندگی در جهان هستی است. (وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيًّا) (لِنُحْيِيَ بِهِ ي بَلَدَهُ مَيِّتًا)

■ حیات روح بشر وابسته به چیست؟

✓ یا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ: طبق این آیه حیات روح بشر وابسته به اجابت دعوت خدا و پیامبر اوست.

■ انسان دو دسته نیاز دارد:

۱-نیازهای طبیعی و غریزی   ۲-نیاز های برتر

۱-نیازهای غریزی:مانند آب،هوا و پوشاک. پاسخ این نیاز ها در جهان خلقت آماده است.

۲-نیازهای برتر:انسان اگر اندکی از سطح زندگی روزمره فراتر برود خود را با نیازهای مهم تری روبه رو می بیند.

❖ نیاز های برتر برآمده از سرمایه های ویژه ی انسان است.

❖ پاسخ صحیح به نیاز های برتر سعادت انسان را تضمین می کند.

✓ برخی نیاز های برتر:

- ۱- شناخت هدف زندگی: خدایا ایام زندگانی مرا به آن چیزی اختصاص بده که مرا برای آن آفریده ای. (امام سجاد)
- ۲- درک آینده ی خویش: پاسخ به این نیاز از عهده ی کسی بر می آید که کاملاً از جهان دیگر و زندگی پس از مرگ آگاه باشد و زاد و توشه ی آن را بشناسد و به دیگران اطلاع دهد.
- ۳- کشف راه درست زندگی: راه زندگی ارتباط دقیقی با دو نیاز قبلی دارد. دغدغه ی انسانهای فکور و خردمند است.

پاسخ به نیاز های برتر باید حداقل دو ویژگی داشته باشد:

۱- کاملاً درست و قابل اعتماد باشد.

۲- همه جانبه باشد.

چه کسی می تواند پاسخ صحیحی به نیازهای برتر دهد؟؟

- ۱- آگاهی از خلقت انسان، جایگاه او در نظام هستی، ابعاد دقیق و ظریف روحی و جسمی فرد داشته باشد.
- ۲- هم چنین بداند که انسانها پس از مرگ چه سرنوشتی دارند و چه عاقبتی در انتظار آنهاست.

✓ شیوه ی هدایت خداوند:

خداوند هر مخلوقی را متناسب با ویژگی هایی که در وجودش قرار داده است هدایت می کند.
انسان ویژگی هایی دارد مانند تفکر که او را از سایر مخلوقات متمایز می کند.
برنامه ی هدایت انسان در برگیرنده ی پاسخ او به سوالات بنیادین بشر است.

تفکر ← پی بردن به ویژگی ها و امتیازات خود ← رسیدن به هدفی که در خلقت آنها
به کار بردن در زندگی
است.

نکات سخن امام کاظم به هشام:

- فرستادن رسولان به سوی بندگان به علت تعقل بندگان در پیام الهی
- پذیرش بهتر پیام الهی توسط کسانی که معرفت بیشتری دارند.
- داناتر بودن نسبت به پیام الهی توسط آنانی که در تعقل و تفکر برتراند.
- بالا بودن رتبه در دنیا و آخرت فردی که عقلش کامل تر است.

عقل + روح ← پاسخ به سوال های اساسی

✓ انسان با اختیار می تواند برنامه ای جز برنامه ی خدا انتخاب کند.

ایراد: هر برنامه ی دیگری غیر از برنامه ی خداوند نمی تواند پاسخ درستی به آن نیازها بدهد و انسان زیان خواهد کرد.
چنین فردی ناسپاس است. (إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا)

رُسُلًا مَبَشِّرِينَ وَ مُنذِرِينَ لِيَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ وَ كَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا
نکته: خداوند با فرستادن رسولان راه عذر و بهانه را بسته است و حجت را بر بندگان تمام کرده است.

درس دوم:

(خداوند از دین همان را برایتان بیان کرد که نوح را به آن سفارش نمود...)

(قطعا دین نزد خدا اسلام است...)

(آیین پدرتان ابراهیم است...)

(ابراهیم نه یهودی بود نه مسیحی...)

نکات:

۱. خداوند از پیامبران می خواهد در دین تفرقه نکنند.

۲. اهل کتاب به دلیل رشک و حسد در این موضوع که تنها دین نزد خدا اسلام است تفرقه کردند.

۳. حضرت ابراهیم یکتا پرست و مسلمان بود.

۴. مسیحیان و یهودیان حضرت ابراهیم را مسیحی و یهودی می دانستند.

دین یعنی: راه و روش

راه و روش خدا برای انسان ← دین الهی ← اسلام

خداوند یک دین فرستاده و به همه ی پیامبران فرمان داده تا همان دین را در میان مردم تبلیغ کنند.

فطرت مشترک: منشاء دین واحد

فطرت: نوع خاص آفرینش

فطرت انسان ← آفرینش خاص انسان و ویژگی هایی که خداوند در اصل آفرینش قرار داده است.

✓ برخی ویژگی های فطری مشترک انسانها:

۱- استعداد و تفکر ۲- دوست داشتن فضائل اخلاقی و بیزار بودن از رذائل اخلاقی

۳- به دنبال کمالات و زیبایی ها بودن

ویژگی های مشترک (فطرت) ← یک برنامه ی کلی (اسلام)

✓ اسلام: یعنی تسلیم خدا بودن
خواست اسلام ایمان قلبی به
خدای یگانه و دوری از شرک
فرستادگان الهی و راهنمایان دین
است.

خواست عملی اسلام:

۱- انجام واجبات و ترک محرمات

۲- کسب فضائل اخلاقی و دوری از رذائل اخلاقی

۳- برپا کردن جامعه ای دینی بر اساس عدالت

محتوای اصلی دعوت همه ی پیامبران یکسان است و تنها در برخی امور فرعی تفاوت دارد.

❖ **علل فرستادن پیامبران متعدد:**

الف) استمرار در دعوت: لازمه ی ماندگاری یک پیام

ب) رشد تدریجی سطح فکر مردم: ما پیامبران مامور شده ایم که با مردم به اندازه ی عقل شان سخن بگوییم (پیامبر اکرم)

ج) تحریف تعلیمات پیامبر پیشین

✓ خداوند پیامبران را می فرستد، تعیین زمان ختم نبوت نیز با خداست.

عوامل ختم نبوت:

- ۱- آمادگی جامعه ی بشری برای دریافت برنامه ی کامل زندگی
- ۲- حفظ قرآن از تحریف
- ۳- وجود امام معصوم پس از پیامبر اکرم
- ۴- پویایی و روز آمد بودن دین اسلام

✓ قرآن نیازی به تصحیح ندارد و جاودانه باقی خواهد ماند.

✓ دین اسلام پاسخ گوی نیازهای بشر در دوره های مختلف است.

انسان دو دسته نیاز دارد:

- ۱- نیازهای ثابت: همواره وجود دارند و از بین نمی روند و دین اسلام برای تامین آنان قوانین ثابتی دارد. مانند امنیت، عدالت، ...
- ۲- نیازهای متغییر: از درون همین نیازهای ثابت پدید می آیند.

أَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَ حَرَّمَ الرِّبَا: مثلاً داد وستد یک نیاز ثابت است اما شیوه ی دادو ستد ممکن است در هر زمان تغییر کند این شکل های خاص نیازهای متغیر ما هستند که فقیهان با تحقیق و مطالعه بر اساس آن اصل ثابت آن را مشخص می کنند. اسلام به حاکم نظام اسلامی اختیارات ویژه ای داده است تادر شرایط ویژه ای که نیازمند قانون جدید است حاکم این قانون را وضع کند.

وظیفه ی پیامبران گذشته:

- ✓ خداوند فقط یک دین را برای هدایت انسانها فرستاده است.
- ✓ پیامبران دین را در خور فهم و اندیشه ی انسانهای دوران خود بیان می کنند.
- ✓ آمدن پیامبر جدید نشانگر این است که تعلیمات پیامبر قبلی نمی تواند پاسخ گوی نیاز های مردم باشد.
- ✓ هر پیامبری می آمد آمدن پیامبر بعدی را بشارت می داد.
- ✓ وجود دویا چند دین در یک زمان نشانگر این است که پیروان پیامبران قبلی به آخرین پیامبر ایمان نیاورده اند.
- ✓ هیچ کتاب آسمانی ای که محتوای آن از جانب خدا باشد جز قرآن نیست.
- ✓ تنها دینی که می تواند مردم را به رستگاری برساند اسلام است.(هرکس دینی جز اسلام اختیار کند از او پذیرفته نخواهد شد و در آخرت از زیان کاران خواهد بود).

اگر کسی به آخرین پیامبر ایمان بیاورد در واقع به تمام پیامبران سابق ایمان آورده است.

درس سوم:

- ✓ پیامبران برای نشان دادن ارتباط خود با خدا کارهای خارق العاده انجام می دهند.
- ✓ کارهای خارق العاده آیت یعنی نشانه ی نبوت است.
- ✓ اندیشمندان اسلامی آن را معجزه می نامند زیرا عجز و ناتوانی سایر افراد در این امور آشکار است.
- ✓ معجزات پیامبران گذشته فقط برای مردم آن زمان قابل مشاهده بود.
- ✓ معجزه ی آخرین پیامبر برای همه ی زمان هاست و باید:
- ✓ ۱- مردم زمان خودش به معجزه بودن آن اعتراف کنند. ۲- آیندگان هم معجزه بودن آن را تایید کنند.
- ✓ معجزه ی اصلی پیامبر اسلام **قرآن** (معجزه ای از جنس کتاب) است.

مخالفان برای اثبات الهی نبودن قرآن باید سوره ای مانند سوره های آن بیاورند. اما سرانجام این تلاش: (می گویند به خداوند افترا بسته است. بگو: اگر می توانید یک سوره همانند آن بیاورید/ بگو تا همانند قرآن را بیاورند نمی توانند همانند آن را بیاورند هر چند پشتیبان هم باشند.)

مخالفان سرسخت حتی نتوانسته اند بعد از چهارده قرن سوره ای به کوچکی سوره ی کوثر بیاورند. آسان ترین راه برای غیرالهی نشان دادن قرآن، آوردن سوره ای مشابه یکی از سوره های این کتاب الهی است.

جنبه های اعجاز قرآن کریم:

۱- اعجاز لفظی

۲- اعجاز محتوایی: محتوای قرآن نشان می دهد که چیزی نیست که از قلم هیچ اندیشمندی تراوش کند چه برسد به شخصی که قبل از آن چیزی ننوشته و آموزشی ندیده است.

اعجاز محتوایی:

الف) انسجام درونی در عین نزول تدریجی

ب) تاثیر ناپذیری از عقاید دوران جاهلیت

ج) جامعیت و همه جانبه بودن (خداوند آنچه را که امت تا روز قیامت به آن احتیاج دارد در کتابش آورده است)

د) ذکر نکات علمی بی سابقه: ۱- نیروی جاذبه

۲- انبساط جهان (و آسمان را با قدرت خود برافراشتیم و همواره آن را وسعت می بخشیم)

درس چهارم

مسئولیت های مهم پیامبر

۱- دریافت و ابلاغ وحی:

نویسندگان قرآن: کاتبان وحی ، آنانکه قرآن را به خاطر می سپردند و حفظ می کردند: حافظان وحی
اولین و برترین کاتب و حافظ قرآن: حضرت علی (ع)

۲- تعلیم و تبیین تعالیم قرآن (مرجعیت دینی): گفتار و رفتار پیامبر اولین و معتبرترین مرجع علمی برای فهم عمیق آیات، پیامبر اولین و بزرگترین معلم قرآن است.

۳- اجرای قوانین الهی با تشکیل حکومت اسلامی (ولایت ظاهری)

انصار: مردم مدینه که به مردم مکه کمک کردند.

مهاجران: مردم مکه که به مدینه مهاجرت کردند.

✓ اسلام بر پنج پایه ی نماز، روزه، حج و ولایت استوار است.

✓ مهمترین پایه ولایت است.

دلایل نیازمندی جامعه به حکومت:

۱- **ضرورت اجرای احکام اجتماعی اسلام:** اسلام علاوه بر توجه به فرد به زندگی اجتماعی نیز توجه کامل دارد، یکی از اهداف ار سال پیامبران برپایی جامعه ای بر پایه ی عدل است. احرای قوانین الهی بدون حکومت امکان پذیر نیست.

۲- **ضرورت پذیرش ولایت الهی و نفی حاکمیت طاغوت:** سرپرست حقیقی انسان ها خداست. پیروی از او و کسانی که او مشخص کرده است واجب است. اجرای هر قانون هنگامی صحیح است که به قانون الهی برگردد.

طاغوت: کسانی که به مردم فرمان می دهند و قانون گذاری می نند در حالیکه فرمان و قانون شان نشات گرفته از فرمان الهی ن بست.

⚠ پذیرش حکومت طاغوت حرام است.

- ❖ رسول خدا ولایت معنوی و ولایت ظاهری جامعه را برعهده دارد.
- ❖ ولایت معنوی بالاتر از ولایت ظاهری است.
- ❖ ولایت معنوی پیامبر نتیجه ی عبودیت و بندگی در مسیر قرب الهی است.

✓ میزان بهره مندی انسانها از ولایت معنوی بستگی به درجه ی ایمان و عمل آنان دارد.

امام علی (ع) نمونه ی ولایت معنوی پیامبر هستند.

روزی رسول خدا هزار باب از علم را به رویم گشود که از هر کدام هزار باب دیگر گشوده می شد. این آموزش به صورت الهام بر روح و جان حضرت علی (ع) است.

عصمت پیامبر

عصمت ← محفوظ بودن از گناه(انجام واجبات و ترک محرمات)

اگر پیامبر معصوم نباشد:

در دریافت وحی و ابلاغ آن ← دین به درستی به مردم نمی رسد و امکان هدایت سلب می شود.
در تعلیم و تبیین دین و وحی الهی ← امکان انحراف در تعالیم، از دست رفتن اعتماد مردم به دین
در اجرای احکام الهی ← انجام کارهایی مخالف دستورهای خدا، سرمشق گرفتن مردم از او و گمراه شدن

✓ فقط خداوند می تواند فردی را که توانایی دوری از گناه را دارد تشخیص دهد.(خدا بهتر می داند رسالتش را کجا قرار دهد.)

- ✓ پیامبر مانند ما انسان ها اختیار دارد.
- ✓ در دستورات الهی دچار گناه نمی شود.
- ✓ کسی گناه می کند که هوا وهوس بر او غلبه می کند.
- ✓ دشمنان اسلام همبستگی مسلمانان را به دشمنی تبدیل کرده و اختلافات معمولی اقوام و مذاهب اسلامی را بزرگ جلوه می دهند.

برنامه ای برای وحدت مسلمانان:

- ۱- اهانت نکردن به مقدسات سایر مسلمانان
- ۲- دفاع از مظلومان در تمام نقاط جهان (هرکس فریاد دادخواهی مظلومی را که از مسلمانان یاری می طلبد را بشنود اما به یاری آن مظلوم برنخیزد مسلمان نیست).
- ۳- شناختن کسانی که به ظاهر مسلمان اند.

درس پنجم

- دریافت و ابلاغ وحی توسط پیامبر بعد از ختم نبوت به پایان می رسد.
اما تعلیم و تبیین دین و ولایت و حکومت چه؟؟!!

✓ سه فرضیه و ایرادهای احتمالی!!:

۱- سکوت قرآن و پیامبر در این باره:

قرآن هدایتگر در تمام امور ممکن نیست به این دو مسئولیت مهم بی تفاوت باشد.

پیامبران آگاه ترین مردم نسبت به اهمیت این مسئولیت هاست و نمی توند از کنار این مسئله بی توجه بگذرد.

۲- این دو مسئولیت نیز پایان می پذیرد: نیاز جامعه به حکومت و تعلیم دین پس از پیامبر نه تنها از بین نرفت بلکه بیشتر شد. تعلیم و تبیین دین امری تمام نشدنی است.

۳- تعیین جانشین: این فرض منطقی است. پیامبر به فرمان خدا برای تعلیم و تبیین حکومت خود به امامت فرمان داده است.

امام جز دریافت و ابلاغ وحی تمام مسئولیت های پیامبر را انجام می دهد.

✓ امام باید عصمت داشته باشد.

✓ تشخیص عصمت برای انسان ها ممکن نیست.

✓ تنها خداوند می تواند فرد شایسته ی مقام امامت را معرفی کند.

روایات و آیات درباره ی جانشینی پیامبر:

✓ آیه ی انذار: خویشان نزدیکت را انذار کن ← دعوت چهل نفر از بزرگان بنی هاشم ← صحبت درباره ی اسلام و دعوت به آن توسط پیامبر ← من یار و یاور تو خواهم بود (حضرت علی) ← همانا این برادر من، وصی من و جانشین من در میان شما خواهد بود. (پیامبر)

✓ آیه ی ولایت: اِنَّمَا وَلِیْکُمُ اللّٰهُ وَرَسُوْلُهُ وَ... هُمْ رَاکِعُوْنَ
✓ حدیث جابر

✓ حدیث ثقلین: اِنِّیْ تَارِکٌ فِیْکُمْ الثَّقَلِیْنِ ... حَتّٰی یَرِدَا عَلٰی الْحَوْضِ.

✓ حدیث منزلت: تو برای من به منزله ی هارون برای موسی هستی جز اینکه بعد از من پیامبری نیست.

✓ حدیث غدیر: مَنْ اَوْلٰی النَّاسِ بِالْمُؤْمِنِیْنَ مِنْ اَنْفُسِهِمْ ← مَنْ کُنْتَ مَوْلَاهُ فَهَذَا عَلِیُّ مَوْلَاهُ

چون امامان عهده دار رهبری و مرجعیت دینی هستند باید معصوم باشند.

نزول آیه ی تطهیر بعد از دعای پیامبر که: خدایا اینان اهل بیت من اند. آنان را ازهر پلیدی و ناپاکی حفظ کن. (اِنَّمَا یُرِیْدُ اللّٰهُ لِيُذْهِبَ... یُطَهِّرَکُمْ تَطْهِیْرًا)

نکات آیه ی تطهیر:

- ۱- هر گناه و پلیدی از اهل بیت دور است. ۲- تعداد خاصی از خانواده ی پیامبر در مقام عصمت اند.
- ۳- سخن و عمل اهل بیت مطابق با دین و دستورات الهی است.

پیامبر اکرم با هدایت و راهنمایی خداوند امام علی و یازده فرزند ایشان را به جانشینی خود و عهده دار مسئولیت امامت کرد.

لازمه ی جانشینی پیامبر بر خورداری از عصمت و علم کامل است.
حضرت فاطمه جز اهل بیت است ولی عهده دار امامت نیست.

درس ششم

- ✓ پیامبر اسوه و الگویی انسانها (قطعا در رسول خدا سرمشق نیکویی است برای کسی که به خداوند و روز رستاخیز امید دارد و خدا را بسیار یاد می کند)
- ✓ حضرت علی(ع) بر اساس دستورات قرآن و سنت رسول خدا حکومت می کرد.

سیره ی پیامبر اکرم در رهبری جامعه:

۱- تلاش برای برقراری عدالت و برابری (از اهداف مهم حکومت الهی):

✓ تقسیم مساوی بیت المال

✓ تمایز قائل نشدن بین عرب و غیر عرب

✓ مجازات متجاوزان به حقوق مردم

✓ ایستادن در برابر تعصبات قومی و قبیله ای

۲- محبت و مدارا با مردم: رفتار رسول خدا محبت آمیز بود، پناه بردن مردم به ایشان در سختی ها (بدی های یکدیگر را پیش من بازگو نکنید زیرا دوست دارم با دلی پاک و خالی از کدورت باشما معاشرت کنم: پیامبر)

۳- سخت کوشی و دلسوزی در هدایت مردم: علاقه مندی پیامبر به نجات مردم از گمراهی (رنج شما برای او سخت و دشوار است و بر هدایت شما حریص است)

بدرفتاری سران قریش با پیامبر (از اینکه برخی ایمان نمی آورند شاید که جانت را از دست بدهی)

۴- مبارزه با فقر و محرومیت:

مبارزه با فقر و بنای جامعه ای آباد و دور از محرومیت

✓ از بیکاری بدش می آمد.

✓ احترام به فقیران

✓ به آسانی با فقیرترین مردم می نشست (به من ایمان نیاورده است کسی که شب با شکم سیر بخوابد و همسایه اش گرسنه باشد)

✓ علی (ع) توسط پدرش علی نامیده شد.

علی یعنی ← والا و بلند مرتبه

✓ برادرم به سویتان آمد (پیامبر روبه یارانش همزمان با ورود امام علی (ع))

✓ حضرت علی (ع) و پیروان او رستگارانند و در قیامت اهل نجات اند.

✓ حضرت علی اولین ایمان آورنده به خدا، وفادارترین در پیمان با خدا، راسخترین در انجام فرمان خدا، صادقترین در داوری بین مردم، بهترین در رعایت مساوات بین مردم، ارجمندترین نزد خدا است.

✓ بهترین مخلوقات کسانی اند که ایمان آورده اند و کارهای شایسته انجام دادند.

❖ فضائل و ویژگی های حضرت علی(ع)

۱- عدالت بی مانند:

مبارزه با تبعیض و نابرابری

خریداری ننگ دنیا و آخرت توسط کسانی که بیش از حد خود از بیت المال برداشته باشد در سخن حضرت تقسیم مساوی بیت المال (اگر همه ی دنیا را به من بدهند تا به اندازه ی گرفتن پوست جو از دهان موری خدا را نافرمانی کنم نخواهم کرد)

۲- علم بیکران:

✓ سخن درباره ی جهان شناسی، انسان شناسی، دین شناسی و...

✓ کتاب نهج البلاغه

✓ شاگردی فقط در نزد پیامبر

(من شهر علمم و علی در آن است. هر کس می خواهد به این علم برسد باید از در آن وارد شود: پیامبر)

(هرگاه از پیامبر سوال می کردم پاسخم را میداد و اگر در حضورش سکوت می کردم ایشان پیشگام میشد و از دانش خود مرا

بهره مند می ساخت: امام علی(ع))

درس هفتم:

➤ وما مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِنْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ...

■ هشدار خداوند به مردم زمان پیامبردر مورد بازگشت به ارزشهای دوران جاهلیت بعد از فوت پیامبر

■ سپاسگزاران واقعی نعمت رسالت کسانی هستند که پیرو پیامبر می مانند و به عقب برنمی گردند.

➤ رخداد های مهم بعد از پیامبر(نشانگر فراموشی بسیاری از تعالیم پیامبر توسط مسلمانان):

■ خارج شدن رهبری امت از راهی که پیامبر امر کرده بود.

■ تحقق نیافتن امامت

➤ سخنان امیر المومنین درباره ی حاکم شدن بنی امیه و انذار مردم:

■ پیروزی بنی امیه بر مردم نه به خاطر نزدیکی آنان به حق

■ امویان در مسیر باطل خود متحدند و شما در راه حق پراکنده

■ بنی امیه چنان به ستمگری ادامه می دهد که هر حرامی را حلال می شمارد

در گفته های امام علی(ع) مردم در
حکومت امویان دو دسته اند

دسته ای برای دنیای خود که به آن
نرسیده اند گریان اند.

دسته ای بر دین خود که به آن دست نیافته
اند گریان اند

چالش های سیاسی، اجتماعی و فرهنگی عصر امامان:

مشکلات :

۱. ممنوعیت از نوشتن احادیث
- ۱.۱ احتمال خطا در نقل احادیث
۲. ایجاد شرایط مناسب برای جاعلان حدیث
۳. دخالت سلیقه در احکام دین

نکته: این اوضاع نابسامان حدیث برای پیروان ائمه پیش نیامد زیرا امامان احادیث پیامبر را حفظ کرده بودند و شیعیان این احادیث را از طریق آنها که انسانهایی معصوم و به دور از خطا بودند بدست می آوردند.

۲. تحریف در معارف اسالمی و جعل احادیث: تفسیر و تعلیم قرآن کریم توسط عالمان وابسته به بنی امیه مطابق افکار خود و موافق با منافع قدرتمندان

۳. **ارائه ی الگو های نامناسب:** با دور شدن از زمان پیامبر حاکمان وقت تلاش کردند شخصیت های اصیل اسلامی را در انزوا قرار دهند و افرادی را که در اندیشه و عمل از معیارهای اسلامی دور بودند به جایگاه برجسته برسانند.

۴. **تبدیل حکومت عدل نبوی به سلطنت:** ورود جاهلیت با شکلی جدید به زندگی اجتماعی مسلمانان ، منزوی شدن شخصیت ها ی با تقوا و مورد اعتماد پیامبر، تغییر مسیر حکومت و ساختن کاخ های مجلل و انباشته کردن جواهرات گران قیمت ، ایجاد مشکلات برای ائمه اطهار بدلیل تغییر فرهنگ

درس هشتم:

✓ **عاقبت رفتار مسلمانان بعد از پیامبر از بیان حضرت علی(ع):**

■ چیزی پوشیده تر از حق و آشکار تر از باطل نیست.

■ رایج تر از دروغ بر خدا و پیامبرش نیست.

■ کالایی کم بهاتر از قرآن نیست وقتی بخواهد به درستی خوانده شود و کالایی رایج تر و فراوان تر از آن نیست آنگاه که بخواهند به صورت وارونه و به نفع دنیا طلبان معنایش کنند.

■ چیزی شناخته تر از معروف و خیر و شناخته شده تر از منکر و گناه نیست.

✓ **راه نجات از شرایط نابسامان بعد از پیامبر:**

■ شناخت راه رستگاری از طریق شناخت پشت کنندگان به صراط مستقیم

■ پایداری در عهد خود با قرآن از طریق شناختن پیمان شکنان

■ پیرو قرآن ماندن از طریق شناخت فراموش کنندگان قرآن

❖ راه حل نهایی امام علی: همه ی اینها را از اهلش طلب کنید آنان اند که نظر دادن و حکم کردنشان نشان دهنده ی دانش آنهاست هرگز با دین مخالفت نمی کنند و در دین مخالفت نمی کنند و در دین اختلاف ندارند.

✓ تقیه یعنی اقدامات خود را مخفی نگه دارند به گونه ای که در عین ضربه زدن به دشمن، کمتر ضربه بخورند.

✓ راه در امان ماندن از عذاب الهی با توجه به حدیث زنجیره های طلایی کلمه ی لا اله الا الله است.

✓ توحید فقط یک لفظ نیست. تجلی آن در زندگی اجتماعی با ولایت امام که همان ولایت خداست میسر می شود. (بِشْرُوطِهَا
و اَنَا مِنْ شُرُوطِهَا).

چند نکته:

در زمان امامت امام عصر، در دوره ی غیبت صغری امام چهار نایب خاص را تعیین کرد که رابط ایشان و مردم بوده اند.

در زمان غیبت کبری نیز رهبری و راهنمایی جامعه در شکل و قالب دیگری ادامه یافت.

❖ وظیفه ی ما در برابر امامان و پیامبر چیست؟

زندگی کردن به گونه ای که سبب بدبینی دیگران نسبت به تشیع نشویم (مایه ی زینت و زیبایی ما باشید نه مایه ی زشتی و عیب ما)

مروری کوتاه بر مبارزه ی امامان:

- امام علی(ع): پس از محروم ماندن از حق رهبری خود برای حفظ اسلام سکوتی به دور از گوشه گیری اختیار کرد.
- امام حسن(ع): دستور جهاد علیه معاویه را صادر کرد. ← معاویه با نیرنگ سربازان را از جنگ منصرف کرد. ← امام صلاح را در صلح با معاویه دید.
- امام حسین(ع): در زمان معاویه تابع روش برادر خود بود. ← وقتی یزید به حکومت رسید امام علیه او قیام کرد. ← شهادت امام حسین و سرکوب شدید شیعیان
- امام سجاد(ع): قیام توأبین ← امام سجاد در کنار گسترش معارف از طریق دعا به تجدید حیات شیعیان پرداخت. ← حضور شیعیان به عنوان یک جریان بزرگ فکری در جامعه
- امام باقر(ع): فرا رسیدن زمان مناسب برای معرفی اسلام اصیل ← تربیت شاگردانی جهت گسترش عقاید اسلام ← پایه گذاری مدرسه ی علمی در مدینه
- امام صادق(ع): اوج ناخشنودی از بنی امیه ← علنی کردن مبارزه ← دو جریان علیه امویان شکل گرفت: علویان و عباسیان ← اشتباه مسلمانان و روی آوردن به عباسیان ← اختناق
- امام کاظم(ع): اختناق شدید ← تربیت آشکار و مخفی شیعیان ← زندانی شدن
- امام رضا(ع): ده سال امامت در دوران بسیار سخت هارون عباسی ← روی کار آمدن مامون ← فعالیت بیشتر شیعیان ← ولیعهد شدن امام رضا توسط مامون برای جلب توجه ها به خود ← شهادت امام رضا و ایجاد شرایط سخت
- امام جواد(ع): رفت و آمدهای معمولی به خانه ی امام جواد نیز سخت شده بود.
- امام هادی(ع) و امام حسن عسگری(ع): رفتن به سامرا که مرکز خلافت بود به اجبار

حضرت مهدی در سپیده دم جمعه ۲۵۵ ه.ق در سامرا متولد شد.

۱. از سال ۲۶۰ تا ۳۲۹ ه.ق طول کشید، ارتباط با مردم از طریق چهار نائب خاص
۲. غیبت کبری، شروع پس از مرگ آخرین نائب خاص و طولانی تر است.

امام زمان دو دوره ی غیبت دارد

نواب خاص یا نواب اربعه: چهار نفر از یاران صمیمی و مورد اعتماد که امام زمان از طریق آنان پیوسته با پیروان خود در ارتباط بود و آنان را رهبری می کرد.

✓ پیامبر اکرم حضرت مهدی را به عنوان آخرین امام و قیام کننده علیه ظلم و برپا کننده ی عدل در جهان معرفی کرد ←
حاکمان در صدد قتل ایشان بودند ← خداوند آخرین ذخیره ی خود را از نظرها پنهان کرد.

غیبت امام عصر تا کی ادامه می یابد؟؟

تازمانی که نه تنها مسلمانان بلکه جامعه ی انسانی شایستگی درک ظهور و بهره مندی کامل از وجود آخرین حجت خدا را پیدا کنند.

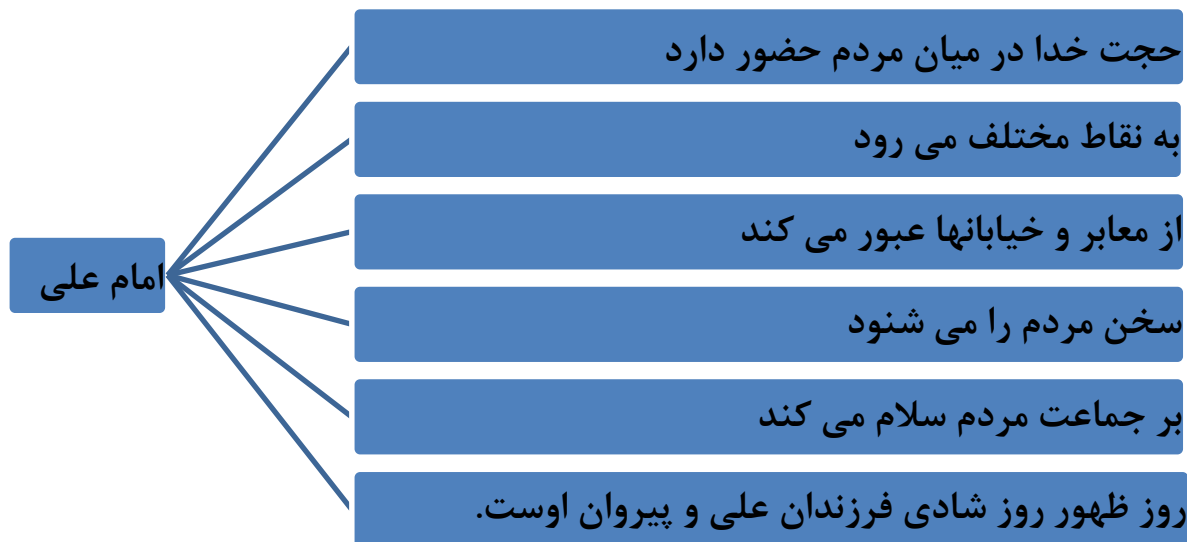
❖ علت بی بهره ماندن مردم از وجود حجت در میانشان:

ستمگری انسان ها و زیاده روی شان در گناه آنان (زمین از حجت خدا خالی نمی ماند).

✓ ذلک بانّ اللّٰه لم یک مّعیرا نعمه انعمها علی قوم حتّٰی یغیروا ما بانفسهم و انّ اللّٰه سمیع علیم.
نکته: اگر مردم نعمتی را که خدا به آنها داده است درست استفاده نکنند خداوند آن نعمت را از آنها م
ی گیرد (تغییر می دهد)

زمینه ساز هلاکت یا عزت و سربلندی یک جامعه مردم خود همان جامعه هستند.

امام زمان غایب است نه اینکه حاضر نباشد.

❖ به دلیل غایب بودن بهره مندی از امام در عصر غیبت کاهش می یابد فقط ولایت معنوی وجود دارد

نکات نامه ی امام به شیخ مفید

← ما از اخبار و احوال شما آگاهیم

← هیچ چیز از اوضاع شما بر ما پوشیده و مخفی نیست.

← کوتاهی نکردن در رسیدگی به مسلمانان

← فراموش نکردن یاد مسلمانان

❖ اگر امام زمان از یاد ما غافل بود : دشواری ها و مصیبت ها بر ما فرود می آمد و دشمنان ما را ریشه کن می کردند.

یاری رسانی های امام زمان

دعا برای مومنان

دستگیری از
درماندگان

خبردادن از پاره
ای از رویدادها

هدایت باطنی
افراد

حل مشکلات علمی
علما

تدبر در آیات:

وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنكُمْ وَ عَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَ..

وَ تُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتَضَعُّوا فِي الْأَرْضِ ...

وَ لَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِن بَعْدِ الذِّكْرِ ...

وعدہ های این آیات!!!!

- ✓ مومنان صالح: وعدہ ی جانشینی در زمین و استقرار در زمین و تبدیل کردن ترسشان به امنیت
- ✓ مستضعفان: پیشوایان و وارثان زمین شدن
- ✓ بندگان شایسته: به ارث بردن زمین (در تورات)

طرحی برای تحقق وعدہ های الهی وجود دارد.

عقیدہ ی اصلی همه ی پیامبران الهی بودن تاریخ و ظهور ولی خدا برای برقراری حکومت جهانی

موعود

مسلمانان (شیعه) ← امام مهدی از نسل پیامبر
مسلمانان (اهل سنت) ← از نسل پیامبر است ولی هنوز به دنیا نیامده

فواید مشخص بودن امام زمان و پدر و مادر ایشان:

۱. اگر ماجراجوی فریبکاری بخواهد خود را مهدی موعود معرفی کند به زودی شناخته می شود.
۲. مردم هوشیار فریب نمی خورند

فواید اعتقاد به زنده بودن
امام زمان

پیروان آن حضرت امام را حاضر و ناظر بر خود می یابند.

جامعه به صورت های گوناگون از هدایت های امام و ولایت معنوی ایشان برخوردار می گردد.

می توانند خواسته های خود را با امام خود در میان بگذارند و برای رضایت ایشان تلاش کنند.

مسئولیت های منتظران

تقویت معرفت و محبت امام

پیروی از فرمان های امام عصر

آماده کردن خود و جامعه برای ظهور

دعا برای ظهور امام

شرایط بیعت امام زمان با یارانش

در امانت خیانت نکنند، پاک دامن باشند، اهل دشنام نباشند

به ظلم و ستم خونریزی نکنند، به خانه ای هجوم نبرند

کسی را به ناحق آزار ندهند، ساده زیست باشند

بر مرکب های گران قیمت سوار نشوند، لباس های فاخر نپوشند

به یتیمان ستم نکنند، به حقوق مردم تجاوز نکنند، دنبال شهوت رانی نباشند

شراب ننوشند، به پیمان خود عمل کنند، ثروت و مال را احتکار نکنند

در راه خدا به شایستگی جهاد نمایند

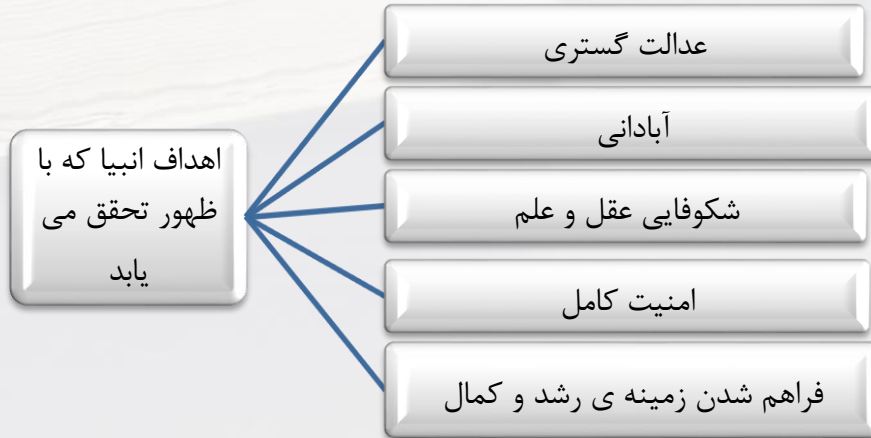
شرط ملاقات خدا با ایمان کامل
قبول ولایت و محبت امام عصر
مرگ جاهلیت به علت نشناختن امام زمان خود است.
عوامل پویایی جامعه ی شیعه:

۱. گذشته ی **سرخ**: اعتقاد به عاشورا، آمادگی برای شهادت و ایثار

۲. آینده ی **سبز**: انتظار برای سرنگونی ظالمان و گسترش عدالت در جهان، زیر پرچم امام عصر

یاران اصلی امام زمان ← ۳۱۳ نفر ← ۵۰ نفر از زنان
★ محبوب ترین کارها نزد خدا انتظار فرج است.

زمان ظهور ← هنگامی است که مردم از همه ی مکتب های غیرالهی و مدعیان برقراری عدالت در جهان ناامید شده اند.

✓ بعد از ظهور آنچنان میان مردم مساوات برقرار می شود که نیازمندی پیدا نخواهد شد تا به او زکات بدهند.

مرجعیت و ولایت فقیه

ضروری است که مرجعیت دینی و ولایت و رهبری در عصر غیبت ادامه یابد.

علل:

۱. اگر مرجعیت دینی ادامه نیابد مردم با وظایف خود آشنا نمی شوند و نمی توانند به آن وظایف عمل کنند

۲. اگر ولایت ظاهری ادامه نیابد نمی توان احکام اجتماعی اسلام را که نیازمند مدیریت و پشتوانه ی حکومتی است در جامعه به اجرا درآورد.

راهکارهای پیامبر و امامان در زمان خود: تربیت دانشمندان و اعزام آنان به نقاط مختلف:

✓ تفقه به معنای تلاش برای کسب معرفت عمیق است.

✓ فقیه: افرادی که به معرفت عمیق در دین می رسند و میتوانند قوانین و احکام اسلام را از قرآن و روایات بدست آورند.

احادیث مربوط به مراجعه به فقها

پیامبر اکرم:

۱. حال کسی که از امام خود دور افتاده و به او دسترسی ندارد سخت تر از حال یتیمی است که پدر خود را از دست داده است.
۲. اگر یکی از پیروان ما که به علوم و دانش ما آشناست باید دیگران را که به احکام آشنا نیستند راهنمایی کند.
۳. شخص راهنما با ما در بهشت خواهد بود.

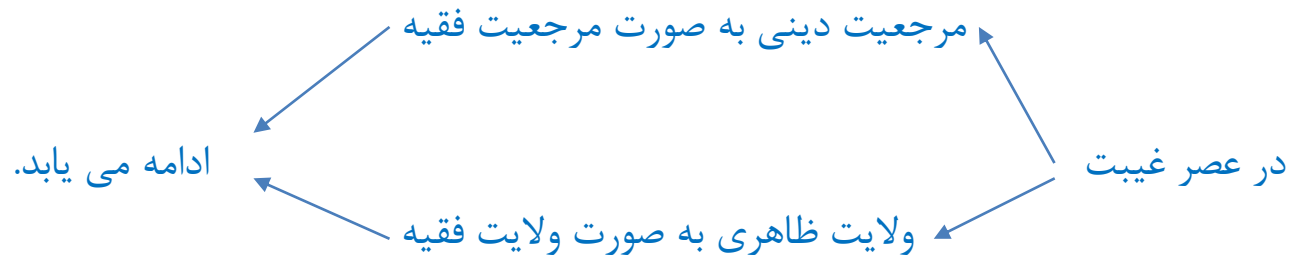
امام زمان:

۱. در مورد رویداد های زمان به راویان حدیث ما رجوع کنید.
۲. آنان حجت من بر شمایند و من حجت خداوند بر آنها

مسلمانان نه تنها در احکام فردی بلکه در مسائل اجتماعی هم باید به فقیه مراجعه کنند.

✓ تقلید: مراجعه به فقیهان برای آموزش احکام دین

ولی فقیه: فقیه‌ای که توانایی سرپرستی و ولایت جامعه را دارد

شرایط مرجع فقیه }
باتقوا باشد
عادل باشد
زمان شناس باشد و بتواند احکام دین را متناسب با نیازهای روز بدست آورد.
اعلم باشد.

راه های شناخت مرجع تقلید:

۱. از دونفر عادل و مورد اعتماد که بتواند فقیه واجد شرایط را تشخیص دهد، بپرسیم.
۲. یکی از فقیهان، در میان اهل علم آنچنان مشهور باشد که انسان مطمئن شود و بداند که این فقیه واجد شرایط است.

با تقوا باشد

عادل باشد

زمان شناس باشد و بتواند احکام دین را متناسب با نیازهای روز بدست آورد

مدیر و مدبر باشد و بتواند جامعه را در شرایط پیچیده ی جهانی رهبری کند.

شجاعت و قدرت روحی داشته باشد و بدون ترس و واهمه در برابر دشمنان بایستد.

در اجرای احکام دین از کسی نترسد و با قدرت در مقابل تهدیدها بایستد و پایداری کند.

شرایط ولی
فقیه

➤ ولی فقیه باید مقبولیت داشته باشد.

➤ تشکیل نظام و حکومت اسلامی بر پایه ی مشروعیت و مقبولیت استوار است.

انتخاب ولی فقیه:

انتخاب ولی فقیه مثل مرجع تقلید نیست. چون در غیر این صورت هرج و مرج پیش می آید.

انتخاب ولی فقیه باید به صورت دسته جمعی باشد.

بر اساس قانون اساسی مردم ← نمایندگان خبره ی خود را انتخاب می کنند. ← آن خبرگان از میان فقها کسی را که شایسته تر است به جامعه اعلام می کنند.

وظایف رهبر

تلاش برای اجرای احکام و دستورات الهی در جامعه

حفظ استقلال کشور و جلوگیری از نفوذ بیگانگان

تصمیم گیری بر اساس مشورت

ساده زیستی

مسئولیت های مردم در برابر رهبر

وحدت و همبستگی اجتماعی

استقامت و پایداری در برابر مشکلات

افزایش آگاهی سیاسی و اجتماعی

مشارکت در نظارت همگانی

اولویت دادن به اهداف اجتماعی

نامه ی مهم امام علی به مالک اشتر:

۱. دل خویش را نسبت به مردم مهربان کن و با همه دوست و مهربان باش چراکه مردم دو دسته اند ← برادر دینی تو ← در آفرینش همانند تو

۲. در بدست آوردن رضایت عموم مردم سعی و تلاش کن نه در جلب رضایت خواص که با وجود رضایت عمومی خشم خواص به تو آسیبی نمی رساند و باخشم عموم مردم رضایت خواص سودی نمی بخشد.

۳. عیب جو را از خود دور کن ← زیرا مردم عیب هایی دارند که مدیر جامعه باید بیشتر از همه در پنهان کردن آنها بکوشد.

۴. عده ای افراد مورد اطمینان انتخاب کن تا درمورد وضع طبقات محروم تحقیق کنند و به تو گزارش بدهند. ← سپس برای رفع مشکلات آنها عمل کن. ← زیرا این گروه بیش از دیگران به عدالت نیازمندند.

۵. اگر با دشمن پیمان بستی از پیمان شکنی دشمن غافل مباش که دشمن گاهی از این راه تورا غافل گیر میکند

عزت نفس:

عزت ← نفوذناپذیری و تسلیم نبودن

✓ خدا عزیز است معنایش این است که کسی نمی تواند او را مغلوب کند و در اراده ی او نفوذ نماید.

ذلت ← در مقابل عزت، شکست پذیری و مغلوب و تسلیم بودن

✓ انسان عزیز: در برابر مستکبران و ظالمان و همچنین در مقابل هوی و هوس خویش می ایستد و تسلیم نمی شود.

✓ انسان ذلیل: در برابر مستکبران و زورگویان تن به خواری می دهد. هر فرمانی را می پذیرد. تسلیم هوی و هوس خود است، هر کاری را که موافق هوی و هوس او باشد انجام میدهد.

تدبر در آیات:

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا...

✓ طبق این آیه راه رسیدن به عزت روی آوردن به خداست.

❖ راه های تقویت عزت:

۱. شناخت ارزش خود و نفروختن خویش به بهای اندک:

- ما فرزندان آدم را کرامت بخشیدیم و بر بسیاری از مخلوقات برتری دادیم.
- ای فرزند آدم، این مخلوقات را برای تو آفریدم و تو را برای خودم
- خداوند به انسان وعده ی دیدار داده و بهشتی به وسعت همه ی زمین و آس مانها برایش آماده کرده است.
- امام علی (ع): همانا بهایی برای جان شما جز بهشت نیست، پس خود را به کمتر از آن نفروشید.

۲. توجه به عظمت خداوند و تلاش برای بندگی او:
خدا خالق تمام هستی است، سرچشمه ی همه ی قدرتها و عزت هاست
شکست ناپذیر است، هیچ کس توانایی ایستادن در برابر قدرت او را ندارد
هر کس به دنبال عزت است باید خود را به این سرچشمه وصل کند.

در وصف انسانهایی که عزت خود را در بندگی خدا یافته اند:
امام علی (ع): خالق جهان در نظر آنان عظیم، غیر خدا در چشم آنان کوچک
انسانی که به چنین شناختی رسید ← تسلیم خدا می شود، بندگی او را
می پذیرد، در مقابل غیر خدا عزیز باقی می ماند.
امام علی (ع): بنده ی کسی مثل خودت نباش زیرا خداتو را آزاد آفریده است.

اسوه های عزت در برابر ستمگران:

پیشوایان ما با تکیه بر بندگی خداوند در سخت ترین شرایط عزتمندانه زندگی کرده اند و هیچ گاه تن به ذلت و خواری نداده اند.

- ✓ سخن پیامبر اکرم به بزرگان مکه در محاصره ی طاقت فرسا: اگر اینان خورشید را در دست را ستم و ماه را در دست چپم بگذارند از راه حق دست بر نمی دارم و تسلیم نمی شوم.
- ✓ سخن امام حسین در مورد بیعت با یزید: مرگ با عزت از زندگی با ذلت برتر است.
- ✓ حضرت زینب در برابر حاکم کوفه در جواب "دیدنی خداچه بر سرخاندان شما آورد" فرمود ج ز زیبایی ندیدم.

❖ تمرین ایستادگی در برابر تمایلات پست:

انسان همواره با تمایلاتی روبه رو می شود که پاسخ مثبت دادن به آنها عزت نفس را ضعیف می کند. اگر پاسخ گویی ادامه یابد ذلت انسان را احاطه می کند. به طوریکه در برابر هرخواست نامشروع درونی و بیرونی به سرعت تسلیم می شود.

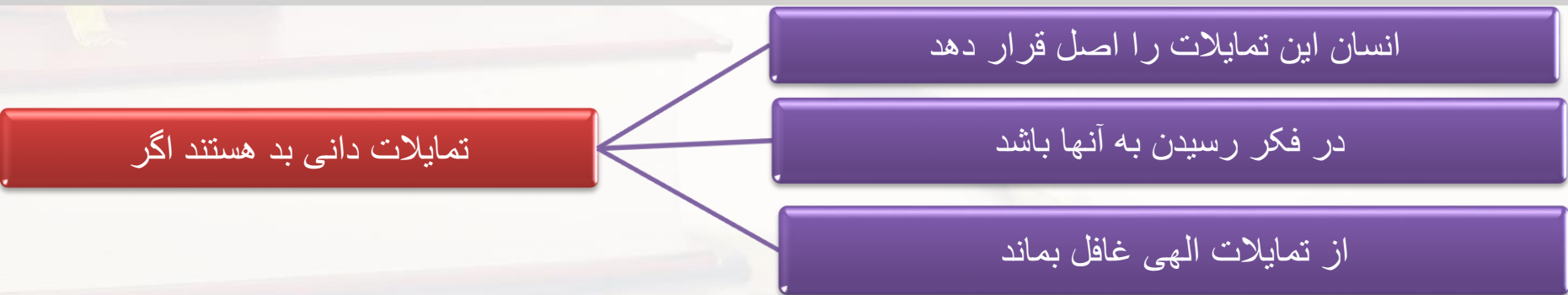
نوجوانی و جوانی ← بهترین زمان برای پاسخ منفی دادن به تمایلات گاه و بیگاه
در جوانی: انسان به گناه عادت نکرده، خواسته های نامشروع در وجود او ریشه دار نشده
به گفته ی پیامبر نوجوانان و جوانان به آسمان نزدیک ترند.
نوجوانان بهتر ازهر آدمی می تواند ایستادگی در برابر تمایلات منفی را تمرین کند و
عزت نفس خود را تقویت کند.

دو دسته تمایلات انسان

۱. تمایلات عالی و برتر مانند تمایل به دانایی و...مربوط به روح الهی و معنوی است، با رسیدن به آنها احساس موفقیت و کمال می کنیم.
۲. تمایلات دانی مانند ثروت، شهرت و...مربوط به بعد حیوانی و دنیایی انسان است، با رسیدن به آنها احساس لذت می کنیم.

تمایلات دانی ← لازمه ی زندگی دردنیا

★ تمایلات دانی بد نیستند اما نسبت به تمایلات عالی بسیار ناچیز و پایین ترند.

حد و مرز توجه به این تمایلات را خدا می داند و با احکام مشخص کرده است.

➤ هر انسانی در درون با دودعوت روبه روست:

- (۱) دعوت عقل و وجدان (نفس لوامه): از ما میخواهد در حد نیاز به تمایلات فروتر پاسخ دهیم و فرصت پرورش تمایلات معنوی والهی را در خود بدهیم
- (۲) دعوت هوی و هوس (نفس لوامه): از ما میخواهد فقط به تمایلات بعد حیوانی سرگرم و مشغول باشیم و از تمایلات عالی و برتر غافل باشیم.

پاسخ مثبت به هوی وهوس = قدم در وادی ذلت و بازماندن از مسیر رشد
مرحله ای است که در برابر ستمگران و قدرتمندان زیر بار ذلت می رود و تسلیم
خواسته های آنان می شود.

✓ اکثر مجرمان و گناهکاران فاقد عزت نفس هستند یا عزت نفس بسیار پایینی
دارند.

✓ انسانهای مفید و نیکوکار دارای عزت نفس بالایی می باشند.

پیوند مقدس

رسول خدا: هیچ بنایی نزد خدا محبوب تر از ازدواج نیست.

مقدس ترین نهاد اجتماعی نزد خدا ← خانواده

خانواده: با ازدواج زن و مرد به وجود می آید، با فرزندان کامل می شود.

❖ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ

❖ وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا، وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ بَنِينَ وَحَفَدَةً وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ أَفَبِالْبَاطِلِ يُؤْمِنُونَ وَبِنِعْمَةِ اللَّهِ هُمْ يَكْفُرُونَ

۱. هدف از تشکیل خانواده آرامش در کنار همسر و ایمان است.

۲. آیات و نشانه های خدا در این آیات: آفرینش همسرانی از جنس خود انسان تا مایه ی آرامش باشند، دوستی و رحمت بین زوجین

✓ "انس"، "انسان"، "بنی آدم"، "ناس": اختصاص به جنس خاصی ندارد. مربوط به زن و مرد هر دو است.

✓ حقیقت انسان روح است.

✓ زنان و مردان به عنوان افراد بشر استعداد ها و ویژگی های فطری یکسان دارند.

✓ با استفاده از ویژگی های فطری مشترک ← قرب الهی و بهشت جاوید کسب می شود.

نقش های مکمل:

- ✓ زن و مرد زوج یکدیگرند.
- ✓ زن و مرد در ویژگی های انسانی مشترک هستند.
- ✓ خداوند برای هر دو هدف واحدی معین کرده است.
- ✓ از جهت زن بودن و مرد بودن یعنی خصوصیات جسمی متفاوت اند.
- ✓ تفاوتها بین مرد و زن به گونه ایست که آنان را به هم نیازمند کرده بدون اینکه برتری داشته باشند.
- ✓ برتری هر کس نزد خدا به تقوا است.

تفاوت ها سبب به وجود آمدن نقش خاص در هر کدام شده است:

زنان ← توانمندی عاطفی بالا

مردان ← قدرت جسمی بیشتر

آمادگی برای ازدواج:

رسیدن به بلوغ ورود به مرحله ی مسئولیت پذیری، شایستگی مورد مخاطب خدا قرار گرفتن

تقویت عفاف و پاکدامنی در خود در آغاز بلوغ

مشخص کردن هدف های خود از تشکیل خانواده

شناخت معیارها و شاخص های همسر مناسب

شناخت ویژگی های روحی زن و مرد

تبیین دومورد اول:

۱. تقویت عفاف: دوره ی بلوغ تا ازدواج **حساس ترین** دوره ی عمر، اگر جوانی این دوره را با پاکی بگذراند راه رسیدن به بهشت را برای خود و خانواده اش هموار کرده است،

هر جوانی خواستار ازدواج با کسی است که قبل از ازدواج پاکدامنی خود را حفظ می کند.

✓ کسیکه چنین خواستی دارد باید خودش اینگونه باشد. نظام هستی بر عدالت است.

مهمترین برنامه ها برای
تشکیل خانواده

۲. توجه به اهداف ازدواج:

- ✓ اول: پاسخ به نیاز جنسی: ابتدایی ترین زمینه ی ازدواج
- ✓ دوم: انس با همسر: هریک از زن و مرد نیازمند زندگی با یکدیگر هستند و این نیاز پس از بلوغ آشکار می شود.
- ✓ سوم: رشد و پرورش فرزندان: خانواده بستر رشد و بالندگی فرزندان است هیچ نهادی نمی تواند جایگزین آن شود. فرزند ثمره ی پیوند زن و مرد و تحکیم بخش وحدت روحی آنهاست.
- ✓ چهارم: رشد اخلاقی و معنوی: پسر و دختر جوان با تشکیل خانواده زمینه های فساد را از خود دور می کنند، مسئولیت پذیری را تجربه می نمایند. با گذشت و مدارا به درجات معنوی بالاتری نایل می شوند.

انتخاب همسر:

رضایت کامل دختر و پسر برای ازدواج ضروری است و اگر عقدی به زور انجام بگیرد باطل است و مشروعیت ندارد.

قدرت انتخاب ارزشمند و در عین حال مسئولیت آور است. برای موفق شدن در این مسئولیت باید برشور جوانی تسلط کامل داشت.

امام علی (ع): حُبُّ الشَّيْءِ يَعْمي وَيُصمُّ: علاقه ی شدید به چیزی آدم را کور و کر می کند.

برای انتخاب درست ← مشورت با پدر و مادر

پدران و مادران نباید نظر خود را بر فرزندان شان تحمیل کنند.

✓ معیارهای همسر شایسته:

مهمترین معیار ← باایمان بودن

چند مورد دیگر!!

اصالت خانوادگی، اخلاق خوب و خوش رویی، پوشش اسلامی و قناعت در زندگی و...

راه های شناخت همسر:

تحقیق درباره ی همسر را نباید با معاشرت هایی که منشاء آن هوی و هوس زودگذر است اشتباه کرد. در این معاشرت ها بر هر دو طرف احساسات حاکم است. بیشتر این معاشرت ها به سستی رابطه و جدایی می انجامد.

زمان ازدواج:

آمادگی برای ازدواج نیازمند دو بلوغ است: بلوغ جنسی و بلوغ عقلی و فکری (بعد از بلوغ جنسی) با رسیدن به بلوغ عقلی جوان زندگی را جدی می گیرد و برای آینده اش برنامه ریزی می کند.

✓ سخنانی در مورد ازدواج:

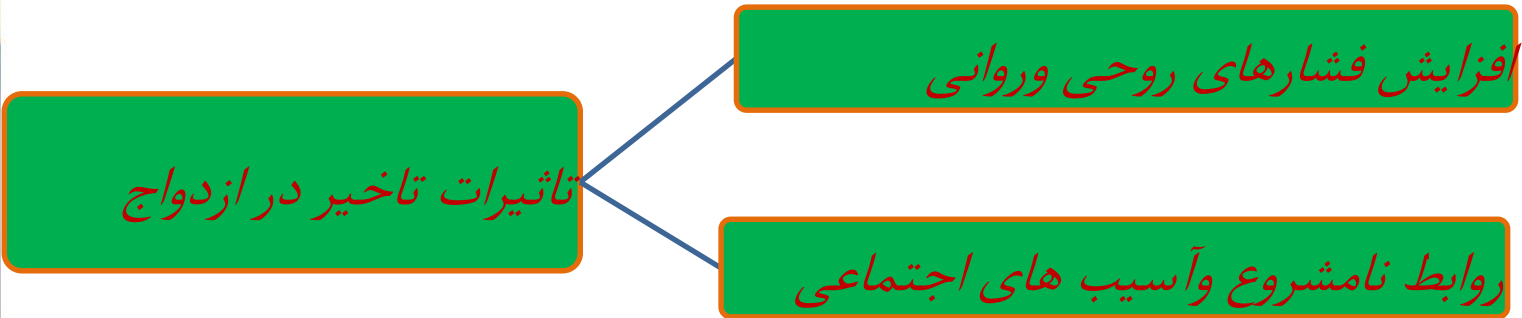
پیامبر اکرم(ص): کسی که ازدواج کند نصف دین خود را حفظ کرده است. پس برای نصف دیگر باید از خدا پروا داشته باشد.

پیامبر اکرم(ص): برای دختران و پسران خود امکان ازدواج فراهم کنید تا خداوند اخلاقشان را نیکو کند و در رزق و روزی آنها توسعه دهد و عفاف و غیرت آنان را زیاد گرداند.

امام صادق(ع): دو رکعت نماز شخص متاهل برتر از هفتاد رکعت نمازی است که شخص مجردی می خواند.

ازدواج برای رفع نیازهای طبیعی و پاسخ گویی به قانون خلقت است و باید در زمان مناسب و شیوه ی صحیح به آن پاسخ دهیم.

اگر شخصی بخواهد به شیوه ای غیر از شیوه های مطرح شده از سوی دین به نیاز جنسی خود پاسخ دهد. لذت آنی برخاسته از گناه پس از چندی روح و روان فرد را پژمرده می کند. به جای برگشت به مسیر درست برای فرار از پژمردگی به افراط در گناه کشیده می شوند.